

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้อยู่ในภาวะยากลำบากในพื้นที่เป้าหมาย 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ กองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ในประเด็นรูปแบบการ ดำเนินงาน และการบูรณาการ 3) เพื่อทดลองนำร่องการบูรณาการการจัดสวัสดิการชุมชน 4) เพื่อเตรียมกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง และถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในวโรกาสในหลวง ครบรอบ 80 พรรษา และ 5) เพื่อสังเคราะห์ความรู้จากกระบวนการดำเนินโครงการ การศึกษานี้ ได้คัดเลือกอำเภอน้ำพอง เป็นพื้นที่นำร่อง และได้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกรอบในการดำเนินโครงการ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

อำเภอน้ำพอง จัดว่าเป็นอำเภอที่มีเศรษฐกิจก้าวหน้า แม้กระนั้นก็ตาม ก็ยังพบว่ามีความยากลำบากจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ การศึกษาพบว่า นิยามความยากลำบากของทางราชการมีความยืดหยุ่นพอสมควร ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกคนเพื่อรับสวัสดิการจากรัฐ ทำให้รัฐต้องยึดนิยามที่เคร่งครัด นิยามทางราชการหลายอย่างมีความสอดคล้องกับที่ชุมชนนิยาม แต่มีหลายอย่างที่แตกต่างกัน ลักษณะความยากลำบากที่พบส่วนมากเป็นคนชรา และคนไร้ที่ดินทำกิน การที่นิยามผู้ยากลำบากมีความยืดหยุ่นนี้ ทำให้กระบวนการในการคัดเลือกผู้ยากลำบากมีความสำคัญ ซึ่งในงานวิจัยได้ใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดเลือก

สำหรับศักยภาพในการสร้างสวัสดิการของชุมชน งานวิจัยนี้ได้ศึกษาใน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มองค์กรภายในชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานเอกชน (โรงงานอุตสาหกรรม) กลุ่มและเครือข่ายมีทุนในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง มีการให้สวัสดิการรูปแบบต่าง ๆ แต่ยังคงจำกัดอยู่ในกลุ่มสมาชิก ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สวัสดิการ แต่ก็ขึ้นอยู่กับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ส่วนโรงงานอุตสาหกรรม พบว่ายังมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนน้อย ส่วนใหญ่ก็อยู่ในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงงานเท่านั้น หากมองโดยรวมแล้ว อำเภอน้ำพองมีศักยภาพที่จะสร้างสวัสดิการชุมชนสูง

ในเรื่องการบูรณาการนั้น โครงการนี้ได้ใช้วิธีการตั้งคณะกรรมการประสานงานขึ้นมาใน 3 ระดับ คือระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน คณะกรรมการมีภารกิจเพื่อบรรเทาและจัดภาวะความยากลำบาก ทำนุบำรุงทุนทางสังคม และสินทรัพย์ทุนของชุมชนรูปแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และการสร้างขบวนการอาสาสมัคร การบูรณาการแบบนี้ ไม่ได้เน้นการยุบรวมกลุ่ม กองทุนเข้ามาไว้ด้วยกัน แต่ใช้วิธีการสร้างเครือข่าย เพื่อให้กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ เชื่อมโยงหากันได้